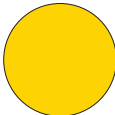

کار در خانه؛ رویای شیرین یا کابوس تلخ

پشت وعده‌های درآمد نجومی برخی آگهی‌ها، واقعیتی پنهان است که می‌تواند به زیان مالی و روانی متقاضیان بینجامد

یادداشت

O P I N I O N

سعید عسکرزاده

دیر انجمن سنگ آهن ایران

زنگ خطر کمبودسنگ آهن

اگر روند فعلی اکتشاف تغییر نکند و به سطح مطلوب نرسد، بدون تردید در آینده‌ای نه چندان دور، با کمبود جدی سنگ آهن مواجه خواهیم شد.

این که ذخایر سنگ آهن را صرفاً بر مصرف سالانه تقسیم کرده و نتیجه بگیریم تا چند سال دیگر ذخایر پاسخگوی نیاز خواهد بود، تحلیل دقیقی نیست. ما در کشور معادنی مانند سنگان را داریم که ذخایر قابل توجهی دارند و تا سال‌ها می‌توانند تأمین‌کننده باشند، اما از سوی دیگر، معادنی مانند چادرملو زودتر به مرحله پایان عمر بهره‌برداری می‌رسند.

بنابراین تصور این که اگر چادرملو تمام شد، کمبود آن را به راحتی از سنگان جبران کنیم، صحیح نیست؛ زیرا سنگان هم اکنون در حال فعالیت با ظرفیت کامل است و امکان افزایش تولید بیش از این وجود ندارد. واقعیت این است که شرایط هر معدن با معدن دیگر متفاوت است و نمی‌توان نسخه واحدی برای همه پیچید.

اکتشافات جدید در تأمین پایدار مواد اولیه صنعت فولاد نقش بسزایی دارند و اگر روند فعلی اکتشاف تغییر نکرده و به سطح مطلوب نرسد، بدون تردید در آینده‌ای نه چندان دور، با کمبود جدی سنگ آهن مواجه خواهیم شد. این کمبود در معادن کوچک و متوسط زودتر از سایر بخش‌ها خود را نشان می‌دهد.

بر خلاف تصور عمومی، موضوع اصلی در اکتشاف نه تجهیزات و نه نرم‌افزار و نیروی انسانی، بلکه خود «زمین» است. تا زمانی که زمین در اختیار نباشد، بحث درباره ابزار و روش‌های نوین اکتشاف بی‌فایده است. متأسفانه در حال حاضر بخش عمده‌ای از مساحت کشور، اعم از مناطق دارای پتانسیل معدنی یا فاقد آن، از دسترس خارج شده است. همچنان عمده فعالیت‌های اکتشافی مادر لایه‌های سطحی زمین انجام می‌شود و به ذخایر عمقی تقریباً ورود جدی نداشته ایم. این در حالی است که بخش عمده‌ای از ظرفیت‌های معدنی ایران در اعماق زمین قرار دارد و همچنان ناشناخته باقی مانده‌اند.

سرمایه‌گذاری در توسعه اکتشافات موضوع مهم دیگری است؛ هرچند بخش خصوصی در این زمینه ورود کرده، اما این اقدامات کافی نبوده و همچنان فاصله قابل توجهی بین وضعیت فعلی و وضعیت مطلوب وجود دارد.

آمار دقیقی از سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی در اکتشاف در دست نیست؛ چرا که این اطلاعات به صورت منسجم ثبت نمی‌شود، اما بر اساس برآوردها، با وجود اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ و واگذاری معادن بزرگ به بخش خصوصی، عمده فعالیت‌های اکتشافی، به ویژه خارج از شرکت تهیه و تولید مواد معدنی، توسط بخش خصوصی یا شرکت‌های خصوصی انجام شده است.

اگر اکتشاف بهبود نیابد، کمبود سنگ آهن جدی می‌شود. برآورد پایان ذخایر بر اساس تقسیم ساده ذخایر بر مصرف، نادرست است. باید ذخایر استراتژیک تقویت و با برنامه‌ریزی دقیق برای بحران‌ها مدیریت شود تا امنیت اقتصادی و تاب‌آوری کشور حفظ شود.

در روزگار دشوار اقتصادی امروز، بسیار پیش می‌آید که افراد در سنین گوناگون، به ویژه بانوان خانه‌دار، در جست‌وجوی راهی برای یاری به معیشت خانواده، روی به مشاغل خانگی آورند. در این میان، آگهی‌های فراوان و بی نظارتی که در فضای مجازی و سطح شهر به چشم می‌خورد، میدان را برای سودجویان گشوده است.

از بسته‌بندی و ساخت باکس هدیه و تولید ظروف چوبی، گرفته تا دوزندگی، منجوق دوزی، مدیریت صفحات مجازی و دیگر فعالیت‌هایی که گاه با سرمایه‌ای اندک و وعده درآمدهای چشمگیر از روزانه چند صد هزار تومان تا ماهانه ده‌ها میلیون تومان تبلیغ می‌شوند، همه و همه بخشی از این بازار نوپدیدند. مشاغلی که با نام «کسب و کار خانگی» شناخته می‌شوند، این روزها مأمین امید بسیاری از اقشار کم‌درآمد، زنان سرپرست خانوار، بانوان خانه‌دار و کسانی است که به دلیل محدودیت تحصیلات یا ضرورت حضور در خانه، ناگزیر به انتخاب راهی برای درآمدزایی در کنار وظایف خانوادگی اند.

این قبیل کسب و کارها به کمک خانوارهایی آمده که درآمد چندانی ندارند و گذران امور زندگی برایشان دشوار است و کار در منزل کمک قابل توجهی به اوضاع اقتصادی خانوارهای کم‌درآمد کرده است.

البته هر چند که این شیوه در یافتنی کمک‌کننده‌ای به قشر کم‌درآمد جامعه می‌رسانند، اما به غیر از درآمدزایی از مواهب دیگر اشتغال از جمله بیمه، مزایا و تسهیلات سایر مشاغل بی بهره هستند؛ موضوعی که باختی برای فرد جویای کار و برسدی برای کارفرما محسوب می‌شود. این رویکرد نیز از این مسئله ناشی می‌شود که کارفرمایان به دنبال نیروی کار ارزان هستند و حاضر به پرداخت هزینه به عنوان حق بیمه و دیگر مخارج نیستند.

البته در میان این آگهی‌های انبوه که هر روز منتشر می‌شوند، وعده‌های بسیاری از جمله درآمد بالای روزانه، بیمه و اعطای وام خودنمایی می‌کند که اغلب باید با دیده تردید به آنها نگرست؛ چرا که وقتی با کارفرما تماس گرفته می‌شود، به پوچ بودن این وعده‌ها یا حداقل اغراق آمیز بودن آنها پی می‌بریم.

بنابر بررسی میدانی نگارنده این گزارش، این آگهی‌ها اغلب به سرمایه اولیه و تحصیلات عالیه نیازی ندارند، اما در برخی از کارهای تولیدی از متقاضی خواسته می‌شود که چند ده میلیون سرمایه برای مواد اولیه و دستگاه‌های مورد نیاز بپردازد.

در کنار شرکت‌هایی که درست و با قاعده کار می‌کنند، برخی شرکت‌ها یا افراد، فقط می‌خواهند مواد اولیه خود را بفروشند و وعده خرید تضمینی محصول را می‌دهند که اغلب درست نیست؛ چرا که وقتی فرد شروع به تولید می‌کند، شرکت به بهانه‌های واهی، محصول تولیدشده را نمی‌خرد.

برنج یکی از مواد غذایی اصلی مردم جهان؛ به ویژه در قاره آسیاست. از طرفی، برنج ایرانی با کیفیت و خوش‌بخت است و بسیاری از ایرانیان، این ماده غذایی را در سبد غذایی خود می‌گنجانند. البته انواع برنج خارجی نظیر هندی و پاکستانی نیز به دلیل قیمت پایین‌تر در سفره قشر کم‌درآمد و کارگر دیده می‌شود.

در حال حاضر این ماده غذایی در سفره ایرانیان در حال رنگ باختن است؛ چرا که مانند دیگر اقلام سید غذایی خانوار با تورم دست‌وپنجه نرم می‌کند و این قوت غالب، مغلوب گرانی شده است؛ طوری که به گواه فروشندگان، برخی انواع برنج نظیر برنج هاشمی طی یک سال اخیر ۱۶۵ درصد افزایش قیمت داشته‌اند و قیمت آن تا هر کیلو بیش از ۳۵۰ هزار تومان هم رسیده است.

کارشناسان و دست‌اندرکاران بازار برنج می‌گویند پای عملکرد دولت و البته واسطه‌ها و دلالان در میان است. در واقع نبود عرضه به میزان تقاضا باعث وضعیت فعلی شده است.

امیر آقاجانیان، عضو انجمن تأمین‌کنندگان برنج معتقد است: «فقط ۵ درصد از بسته‌بندی و توزیع برنج در اختیار برندها و شرکت‌های دارای شناسنامه است و بقیه توسط واسطه‌ها انجام می‌شود.»

کریم اخوان اکبری، رئیس هیأت مدیره انجمن

داشتن اینماد (نماد اعتماد الکترونیکی) هم ارتباطی به مجوز فا ندارد و فقط هویت صاحب یک سایت را مشخص می‌کند. بنابراین اگر به سامانه ای نماد مراجعه کنید، ظرف مدت کوتاهی سایت متخلف را مسدود می‌کنند. البته اتحادیه کسب و کارهای مجازی و اینماد فقط جلوی ادامه کار را می‌گیرند. بنابراین اگر قصد شکایت دارید، باید به پلیس فتا و دادسرا مراجعه کنید. برخی افراد از فشار بیکاری به چنین کارهایی پناه می‌برند، برخی دیگر به دنبال سرمایه‌گذاری و کسب سود و درآمد هستند، اما مشکل اینجاست که انتظار سودهای سریع و آنچنانی دارند. کلاهبرداران نیز از این طمع آگاه هستند و از آن سوءاستفاده می‌کنند. بنابراین وقتی شرکتی می‌گوید که اگر فلان دستگاه را بخرید ماهانه ۳۰ میلیون تومان سود خواهید کرد، مشخص است که با یک کلاهبرداری بزرگ سروکار دارید؛ چرا که مگر می‌شود با ۱۰۰ میلیون سرمایه‌گذاری بتوان ماهانه ۳۰ میلیون تومان درآمد داشت؟ متأسفانه طمع بدست آوردن سودهای نامعقول باعث می‌شود بعضی از مردم سوژه کلاهبرداری شوند.

با گشتی در فضای مجازی دریافتیم که تعداد زیادی از افراد، قربانی سودجویی این دست افراد و شرکت‌ها شده‌اند. افرادی که هزینه‌هایی برای ثبت نام و حتی گاهی مبلغی اضافه به بهانه حق بیمه پرداخته‌اند، اما قال گذاشته شده‌اند و کسی به فریادشان نمی‌رسد و برخی مواقع حتی طرح شکایت و پیگیری از پلیس فتا نیز ثمری نداشته است. شرکت‌هایی که سایت، کد ثبتی و کد اقتصادی دارند و هر روزه در سکوهایی

برخی رسانه‌ها به نقل از منابع آگاه گزارش داده‌اند که بخش عمده آگهی‌های مربوط به بسته‌بندی، در واقع پوششی برای کلاهبرداری است. بسته‌بندی کاری ساده به نظر می‌رسد و همین سادگی موجب فریب بسیاری از مردم می‌شود. کلاهبرداران از متقاضی می‌خواهند یک عکس سلفی همراه با تصویر کارت ملی برایشان ارسال کند و سپس با استفاده از این اطلاعات، سوءاستفاده می‌کنند؛ برای مثال به نام فرد، درگاه بانکی می‌گیرند. در مواردی نیز به بهانه دریافت ضمانت، کارت ملی و کارت بانکی متقاضی را مطالبه می‌کنند. قربانیان اکثر افراد مسن به خصوص خانم‌های بالای ۵۰ سال، بی‌سواد یا کم‌سواد هستند که به نام این افراد، نماد اعتبار می‌گیرند یا مجوز جعلی درست می‌کنند.

بسیاری از قربانیان و مالباختگان تصور می‌کنند که ثبت یک شرکت و مجوز داشتن آن کفایت می‌کند، اما این طور نیست. شرکت‌ها بعد از ثبت باید مجوز و بعد از آن کد اقتصادی بگیرند. ملاک اعتبار شرکت‌ها داشتن کد اقتصادی است، نه کد ثبتی.

ممکن است به این نتیجه برسید که یک شرکت، معتبر و قابل اعتماد است، اما حتی در این صورت هم باید از واریز وجه به حساب افراد خودداری کرد؛ زیرا حساب حتماً باید به اسم یک شرکت باشد، چون بانک قبل از افتتاح حساب حقوقی، اهلیت کلیه کارمندان یک کسب و کار را بررسی می‌کنند.

باید توجه داشت مجوز داشتن یک شرکت به آن معنا نیست که می‌توان از آن شکایت کرد و به نتیجه رسید.

مختلف اینترنتی آگهی منتشر می‌کنند، اما کارشان چیزی جز کلاهبرداری از مردم گرفتار نیست. این در حالی است که عدم شناسایی و مقابله با این دست شرکت‌ها، مانع از فعالیت شرکت‌هایی می‌شود که به توسعه مشاغل خانگی و بهبود شرایط اقتصادی خانوارها کمک می‌کنند؛ چرا که جو بی‌اعتمادی گسترده می‌شود و مردم سخت به چنین شرکت‌هایی اعتماد می‌کنند. البته در میان شرکت‌های قانونی و بدون مشکل نیز بسیار هستند که تنها به دنبال نیروی کار ارزان هستند و در آنها از اعطای بیمه و تسهیلات و مزایا خبری نیست.

آمارهای جهانی

بر اساس آخرین گزارش سازمان بین‌المللی کار (ILO)، حدود ۲۶۰ میلیون کارگر خانگی معادل ۹.۷ درصد از نیروی کار جهانی در حوزه مشاغل خانگی فعالیت می‌کنند.

هم‌اکنون در ۱۵۰ کشور دنیا قانون مشاغل خانگی وجود دارد. کشورهای چین ۳۰ درصد، تایوان ۸۰ درصد و آمریکا تا ۵۰ درصد مشاغلشان را به کسب و کارهای خانگی اختصاص داده‌اند.

سهام آسیا و اقیانوسیه ۶۵ درصد و آمریکا با ۳۸ میلیون شغل خانگی با سهمی نزدیک به ۵۰ درصد از کل اشتغال آن است که میزان پولسازی آنها برای اقتصاد این کشور ۴۲۷ میلیارد دلار در سال تخمین زده می‌شود. همچنین در انگلستان تا سال ۲۰۱۹ میلادی بیش از ۷ میلیون شغل خانگی فعال بود که ۶۴ درصد آن را زنان بر عهده داشتند. در هندوستان نیز تا سال ۲۰۱۸ میلادی، ۱.۵ میلیون شغل خانگی که ۴۰ درصد آن مربوط به زنان است، ایجاد شده بود. در استرالیا هم تا سال ۲۰۲۰ حدود ۹۷ درصد مشاغل، خرد و کوچک‌مقیاس بوده‌اند که از این میان ۳۱٫۸ درصد خانگی بوده‌اند.

مشاغل خانگی و اقتصاد ایران

سید مالک حسینی، سرپرست معاونت توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت کار سهم مشاغل خانگی در اقتصاد ایران را بسیار کمتر از پتانسیل واقعی آن می‌داند. به گفته او، در حالی که در کشورهای توسعه‌یافته مشاغل خانگی سهم قابل توجهی از اشتغال را به خود اختصاص داده‌اند و نقش مهمی در اقتصاد دارند، در ایران اما سهم مشاغل خانگی از کل اشتغال تنها حدود ۴ درصد است.

در نهایت باید پذیرفت سرمایه‌گذاری در حوزه مشاغل خانگی و کار در منزل، برنامه‌ریزی دقیق و حمایت از کارگران خانگی می‌تواند نقشی کلیدی در کاهش نرخ بیکاری، افزایش تولید و تقویت عدالت اجتماعی داشته باشد که باید نسبت به حمایت از آن اهتمام ورزید.

هزارتومان در بازار به فروش برسد. این در حالی است که تقریباً از هر دو کیلو شلوتک، یک کیلو برنج به دست می‌آید.

هر کیلوگرم برنج ایرانی در شهریور ۱۴۰۲ بین ۹۵ تا ۱۲۳ هزار تومان و نوع خارجی آن حدود ۴۰ هزار تومان بود. نیمه نخست ۱۴۰۳ قیمت برنج ایرانی نه تنها افزایش نداشت که در مقطعی هم کاهش یافت. برای مثال، در شهریور ۱۴۰۳ هر کیلوگرم برنج هاشمی حدود ۱۱۵ هزار تومان شد، اما این رویه در نیمه دوم سال ۱۴۰۳ تغییر کرد و آذرماه، هر کیلوگرم برنج هاشمی ۱۲۵ هزار تومان شد و این عدد در اسفند همان سال به ۱۸۵ هزار تومان رسید. در ادامه، این عدد در تیرماه امسال از ۳۳۰ هزار تومان هم گذشت، طوری که دولت ناگزیر به ورود شد.

کارشناسان می‌گویند در حالی که برنج به عنوان دومین محصول پر مصرف سبد غذایی خانوار ایرانی همچنان با نوسانات شدید قیمتی مواجه است، زنجیره تأمین این محصول از مرزعه تا سفره، درگیر بی‌نظمی و رانت شده است، زنجیره‌ای که به جای حمایت از کشاورز و رفاه مصرف‌کننده، اکنون به محلی برای منفعت دلالان و مافیای سودجویان بدل شده و ضعف مدیریت و نظارت، زمینه‌ساز اصلی این آشفتگی است.

بازار برنج در انتظار بوی ارزانی

وزیر جهاد کشاورزی وعده داد با برداشت برنج جدید، قیمت این محصول در بازار کاهش یابد و قیمت‌ها متعادل شوند

این نقیصه را با افزایش قیمت جبران می‌کنند تا سود بیشتری کسب کنند. ضمن اینکه هزینه‌های تولید برنج نیز افزایش یافته و این عامل هم در گرانی برنج بی‌تأثیر نیست. حالا وزیر کشاورزی و برخی فعالان بازار بر این نکته تأکید دارند که با اضافه شدن محصول امسال به بازار قیمت‌ها بار دیگر کاهشی می‌شود. البته در این میان نباید نقش سوداگرانی که همواره به دنبال ایجاد طنش در بازار هستند را نادیده گرفت؛ چرا که طی ماه‌های گذشته نیز اخبار متعددی درباره احتکار برنج منتشر شد. حال اگر شرایط بازار دچار التهاب نشود و اتفاق خاصی نظیر مخاصات سیاسی رخ ندهد یا اینکه سوداگران به دنبال صادرات بی‌رویه یا گران کردن نمونه وارداتی نباشند، یا حتی برخی دست به احتکار در مقیاس انبوه نزنند، قیمت برنج ایرانی بیش از این گران نخواهد شد و سیر نزولی را در پیش خواهد گرفت. بهزاد محمودی نایب رئیس شورای مرکزی مجمع ملی کشاورزان با بیان اینکه سرنوشت یک میلیون تن برنج وارداتی مشخص نیست و کسی هم درباره آن پاسخگو نیست، اظهار می‌کند: «در حال حاضر برنج شمال را که کشاورز، شلوتک آن را به قیمت ۶۰ تا ۸۰ هزار تومان فروخته است و در واقع برنج باید به قیمت ۱۶۰ تا ۱۷۰

وارد کنندگان برنج نیز می‌گوید: «گرانی برنج داخلی از آنجا شروع شد که آمار اولیه دولت در سال گذشته با واقعیت مغایرت داشت. دولت میزان تولید را ۲.۷ میلیون تن اعلام کرد، در حالی که میزان تولید حدود ۸۰۰ هزار تن کمتر بود. از سوی دیگر، بعد از تغییر دولت، ثبت سفارش برنج وارداتی با تأخیر انجام شد، کالا دیرتر ترخیص و به بازار وارد شد که این موضوع هم بر عرضه و تقاضا اثر داشت.»

البته این نکته نیز مطرح می‌شود که برنج طی روزهای اخیر با کاهش قیمت ۱۵ تا ۲۰ درصدی مواجه شده که دلیل آن را می‌توان برهم خوردن تعادل ترازوی عرضه و تقاضا دانست؛ چرا که برنج کشت جدید وارد بازار شده و عرضه بیش از تقاضا شده و قیمت برنج را کاهش داده است. برای مثال، در حال حاضر قیمت برنج کشت دوم از ۳۰۰ هزار تومان در هفته گذشته به ۲۸۰ هزار تومان رسیده است. فروشندگان عمده برنج می‌گویند: «قیمت برنج هاشمی هنوز تثبیت نشده و احتمال کاهش بیشتر نیز وجود دارد؛ چرا که طی روزهای آینده برنج جدید وارد بازار خواهد شد.»

فعالان بازار درباره دلایل گرانی برنج طی یک سال گذشته، نقش کاسبان خرده‌فروش را پررنگ می‌دانند و معتقدند از آنجا که فروش کم شده، فروشندگان و